

Maandag 29 maart 2010 Boaz van Luijk

Muziek

Stilte

Welkom

Welkom in deze eerste dienst in de stille week. Fijn dat u hier gekomen bent om stil te staan bij het lijden van Jezus. Laten we als gebed Psalm 27:7 zingen.

Zingen Psalm 27:7

Lezen Psalm 42-43

De volgende psalm die ik met u wil lezen helpt ons om de tekst uit het Nieuwe Testament beter op ons in te laten werken. Deze psalm toont ons het lijden en de eenzaamheid van een mens en het is dit lijden en deze eenzaamheid waar we straks over naar zullen gaan denken. Let u vooral op het refrein waar de dichter zichzelf moed inspreekt. Voor de meelezers onder u: ik lees niet alle verzen.

42 ¹ Voor de leider van de muzikanten. Een kunstig lied op naam van Korachs zonen.

*2 Zoals een hinde om waterstromen schreeuwt,
zo schreeuwt mijn keel naar U, God.*

*3 Mijn keel dorst naar God,
naar de levende God.*

*Wanneer mag ik bij God komen,
en zijn aanschijn zien?*

*4 Mijn tranen zijn voor mij
voedsel voor de dag en de nacht,
heel de dag hoor ik almaar zeggen:
'Waar is die God van jou?'*

⁵ Dit alles bedenken ik
en ik laat mijn gemoed de vrije loop:
wanneer ik optrek in de stoet,
met de anderen optrek naar Gods huis,
in een feestelijke stoet,
waar alles van dankbaarheid zingt en danst.

*6 Waarom, mijn ziel, zo moedeloos?
Waarom zo vol zelfbeklag?
Wacht toch op God:
eens komt de dag dat ik danken mag,
mijn God, mijn redding.*

*7 Ik ben zo zielsbedroefd,
en almaar moet ik aan U denken
vanuit dit land van neergang en van netten,
vanaf de geringe berg.*

*8 Van afgrond naar afgrond weergalmt
het luide bruisen van uw watervallen;
al uw springvloeden en uw golven
storten over mij heen.*

⁹ De HEER zendt mij bij dag zijn genade,
's nachts zing ik een lied voor Hem,
een smeekbede tot de God van mijn leven.

*10 En zo zeg ik tegen God: 'Mijn rots,
waarom vergeet U mij?
Waarom moet ik in zak en as zitten,
door mijn vijanden vernederd?'*

11 *Terwijl heimwee mijn hart verteert,
sarren mijn tegenstanders mij,
heel de dag hoor ik almaar zeggen:
'Waar is die God van jou?'*

12 *Waarom, mijn ziel, zo moedeloos?
Waarom zo vol zelfbeklag?
Wacht toch op God:
eens komt de dag dat ik danken mag
mijn God, mijn redding.*

43 *1 God, doe mij recht
en pleit voor mij;
bevrijd mij van het volk dat U niet eert,
van mensen vol list en leugen.*

*2 U, God, mijn vesting,
waarom verstoot U mij?
Waarom moet ik in zak en as zitten,
door mijn vijanden vernederd?*

*3 Zend uw licht en uw trouw,
zij zullen mij leiden,
meevoeren naar uw heilige berg,
naar de tent waar U woont.*

*4 Dan ga ik op naar het altaar van God,
van God, mijn enige blijdschap.
Van dankbaarheid zal ik zingen voor U,
God mijn God, bij citerspel.*

5 *Waarom, mijn ziel, zo moedeloos?
Waarom zo vol zelfbeklag?
Wacht toch op God:
eens komt de dag dat ik danken mag
mijn God, mijn redding.*

Zingen Psalm 42:1, 2, 3

Laten we van diezelfde psalm de eerste coupletten zingen.

Lezen Matt 26:36-38

We lezen vandaag een heel klein stukje van het lijdensverhaal van Jezus: Matt 26:36-38.

26:36 Dan komt Jezus met hen
op een stuk grond dat Getsemanee heet,
en hij zegt tot de leerlingen:
zit hier neer

terwijl ik wegga
om daar te bidden!

26:37 Hij neemt bij zich Petrus
en de twee zonen van Zebedeüs,
en begint bedroefd en bang
te worden.

26:38 Dan zegt hij tot hen:
'mijn ziel is diepbedroefd',
dodelijk;
blijft hier en waakt met mij!

Zingen Psalm 42:4, 6, 7

Laten we de laatste coupletten zingen van de psalm die we net lazen en ons daarbij Jezus in Getshemane voorstellen.

Overdenking

Deze stille week heeft als thema: Waar sta jij bij het kruis van Jezus? In deze eerste overdenking zijn we daar natuurlijk nog lang niet: bij dat kruis op Golgotha. Maar Jezus' kruisweg is al wel begonnen. Vanavond zullen we het dan ook hebben over waar wij staan in het lijden van Jezus. De leerlingen van Jezus zijn daarbij een voorbeeld, maar volgens mij, doet Jezus in dit kleine stukje tekst een direct appèl op ons.

Jezus heeft gegeten en gezongen met de discipelen. Het moet een vreemde avond geweest zijn. Het pesachmaal is door Jezus in een heel nieuw licht gezet, een betekenis die elke keer dat wij het avondmaal vieren op ons mag inwerken. Jezus stelt zich daar voor als het Lam dat geslacht wordt, zodat wij blijven leven. Het pesachmaal die avond moet voor Jezus al een begin geweest zijn van Zijn allerlaatste lijdensweg. Al eeuwen werd deze maaltijd gevierd en nu zou in vervulling gaan waar naar verwezen werd. En de Enige die dat kon, was Hij. Het is me niet duidelijk of deze laatste maaltijd een feestelijke gebeurtenis was: Er werd gesproken over het verraad, iets dat iedereen verdrietig maakte en Judas ging er opeens vandoor. In ieder geval eindigde de maaltijd met een gezang ter ere van God. Dan gaan zij op weg naar Gethsemane en Jezus voorspelt dat iedereen Hem alleen zal laten en Petrus Hem zal verloochenen. Iedereen ontkent.

Zo komen wij bij Gethsemane. Acht discipelen moeten dan achterblijven: Jezus gaat wat verderop bidden. Hij neemt drie discipelen mee: Petrus, Jakobus en Johannes. Dezelfde drie die bij Zijn verheerlijking op de berg waren. We kunnen haast wel aannemen dat deze drie dichterbij Jezus stonden. Jezus neemt deze nog verder met zich mee, Hij wil ze in dit moment dichtbij zich hebben. Wat dan gebeurt is waar ik het vanavond met u over wil hebben. Mocht u er ooit aan twifelen of Jezus echt mens is geweest, leest u dan dit stukje. Mocht u ooit twijfels hebben over de authenticiteit van het christelijk geloof, lees dan dit stukje. Anders dan andere getuigenissen uit die tijd zien we hier een zonderlinge vorm van emotionele intensiteit. De schrijver heeft zich veel moeite getroost om duidelijk te maken hoe Jezus zich voelde. Maar ik wil nog een stapje verder gaan.

Ik stel me zo voor dat Jezus in het donker met zijn discipelen de tuin ingaat. Waarschijnlijk is het een ommuurde tuin, om de wilde dieren van de olijven weg te houden. Acht discipelen laat Hij achter bij de ingang. Hún stemmen worden zachter en Jezus neemt drie discipelen verder mee, het Grieks gebruikt hier een woord waar de betekenis van "arm" in zit. Jezus neemt hen als het ware bij de armen mee, aan beide zijden van Hem. Dan houden ze stil en Jezus loopt iets verder door. Hij draait zich om en kijkt ze aan. Hij zegt: "Mijn ziel is diepbedroefd, tot de dood toe. Blijf hier en waak met mij."

We weten niet alleen uit deze woorden hoe Jezus zich op dat moment voelt, nee, zoals gezegd, de evangelist doet veel moeite om Jezus' gemoedstoestand duidelijk te maken. De woorden die gebruikt worden zijn een soort superlatieven: Jezus is verschrikkelijk bedroefd en verschrikkelijk angstig. Tot de dood toe! We moeten daarbij ook denken aan allerlei fysieke uitingen: we kennen het zweet als bloed van de andere evangelist, maar waarschijnlijk beefde Hij van angst. De Griekse uitdrukking werd in die tijd daar ook voor gebruikt: het trillen bij een hevige koortsaanval. Jezus is doodsbenuwd. Jezus komt hier onze menselijke natuur heel dicht nabij: hoe vaak zijn wij niet angstig? Naast dat Jezus deze gevoelens kent, zegt het ook op een andere manier nog iets over zijn menselijkheid: Hij is bang voor wat komen gaat, voor die beker die Hij moet gaan drinken. Voor dát wat Hij moet ondergaan. Jezus is ook bedroefd: zou het zijn omdat Hij straks alleen is, omdat Hij weet dat niemand Hem zal helpen? Of is Hij bedroefd vanwege al de verkeerde dingen die tussen de mens en God in staan? Vanwege de last die Hij moet dragen? Deze momenten hier in Gethsemane geven iets weer van de spanning tussen Zijn God- en menszijn. Hij moet vanuit zijn God-zijn geweten hebben wat er gaat gebeuren en tegelijk moet Hij dat dragen in Zijn menselijke lichaam, met zijn menselijke gevoelens. Zijn in alles eindige lichaam draagt een oneindige last.

Het laat Jezus niet koud. Hij relativeert het ook niet. Hij neemt ook niet alvast een voorschot op Zijn opstanding. "Vrolijk Pasen" is voor Jezus ver te zoeken.

En dit is wat ik ook bedoel met het appèl wat Jezus op ons doet. Hij keert zich ook naar ons: wij hebben Zijn verheerlijking ook meegemaakt. Wij behoren ook tot Zijn intimi. Hij neemt ons aan Zijn zij, bij de hand mee om te gaan bidden. En dan zegt Hij ook tegen ons: Mijn ziel is diepbedroefd. Hij wil ons laten delen in Zijn lijden. Hij wil ons daarbij hebben. Hij wil dat we Hem zo kennen. Jezus wil gekend zijn in Zijn lijden. Hij wil gekend zijn in Zijn verdriet en angst. Verdriet dat hij heeft over het alleen gelaten worden, angst voor de enorme last die Hij moet dragen. Er volgt dan geen bemoediging van Jezus, geen glimp van wat komen gaat. Nee, geen vrolijk halleluja, geen lofzang. Nee, dit is wat Jezus zegt: Blijf hier en waak met Mij! Jezus oproep om te waken wijst erop dat we niet in slaap moeten sukkelen, dat we bij Hem in zijn lijden wakker moeten blijven. Laten we dus zeker in deze stille tijd eens alleen stilstaan bij het lijden van Jezus en niet gelijk overgaan op de opstanding. Daar zijn we nu niet. Jezus wist wat komen ging en deelde Zijn verdriet met ons. Wie zijn wij dan om gelijk door te gaan, om over die gevoelens heen te lopen en "lof zij het lam die onze zonden op zich nam" te zingen. Dat klinkt mij haast oneerbiedig in de oren. Daarom viel het me ook niet mee om een lied uit de opwekkingsbundel voor deze dienst te vinden. Vaak is het refrein of het tweede vers daar al een halleluja.

Stilstaan bij Jezus' verdriet, angst en lijden. Hoe doe je dat dan? In de eerste plaats is dat volgens mij iets wat je doet door je in Jezus in te leven. Dat betekent dat je kan lezen, zien en nadenken over wat, hoe en waarom Jezus dit ondergaat. In de bijbel, in boeken, verhalen en gedichten over Zijn lijdensweg. Maar ook in het zien van tekeningen, schilderijen, films en beelden van dit lijden. Rooms-katholieke kerken kennen zo bijvoorbeeld de 14 lijdensstaties: de kruisweg van Jezus tastbaar gemaakt. Ook het vasten wil ik hier nog noemen. In de tweede plaats leidt dit volgens mij direct tot een mede-lijden met alle mensen die lijden. We moeten ons hart niet afsluiten. En mede-lijden leidt altijd tot actie. Niet vanwege een schuldbesef, maar vanwege de liefde die wij voor onze medemens hebben. Een liefde die Jezus het ergste lijden door liet gaan. Een liefde die Jezus alles kostte. Wat kost die liefde ons?

Muzikaal intermezzo

Gebed

Laten we bidden.

Heer,

Uw lijden is voor ons werkelijk.

U heeft geleden voor ons.

U heeft geleden door ons.

Aan Uw angst en verdriet willen wij niet voorbijgaan.

In die nacht was U dodelijk bedroefd.

In die nacht was U bang.

In die nacht was U alleen.

U bent verlaten voor ons.

U bent verlaten door ons.

Maar nu willen we hier bij U blijven in Uw verdriet en angst.

We willen waken met U.

En Heer, net als de discipelen in die nacht lukt ons dat niet.

Wij vallen zelfs bij Uw lijden in slaap.

We zijn moe van alle gebeurtenissen, moe van de dag.

Maar als U ons steeds weer wakker maakt, als U ons de kracht geeft, zullen wij bij U zijn.

Willen we niet voorbijgaan aan het lijden van U, aan het lijden van de ander.

Als U ons de liefde geeft, willen wij medelijden.

Wekt U ons tot die liefde.

En laat ons nooit alleen zoals U alleen bent geweest.

Zodat wij bij de mensen kunnen zijn die alleen zijn.

Zodat wij hen bij de arm kunnen nemen.

Voor hen blijven waken.

Heer, vergeef ons onze oneerbiedigheid.
Vergeef ons ons gemis aan compassie.
Leert U ons te geven om de ander, zoals U gaf om ons.
Deel Uw liefde, zodat ook wij deze kunnen delen.
Delen aan mensen die bang, verdrietig of alleen zijn.
Laat ons medelijden.
Amen

Zingen Opwekking 471

Laten we tot slot opwekking 471 zingen. Na het zingen hiervan mag u in stilte de kerk verlaten.